

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

National Institute of Animal Health (NIAH)

ประจำเดือน เมษายน 2561 - พฤษภาคม 2561

Volume 17 Number 3 April 2018 - May 2018

Newsletter

ISSN 1685-2206

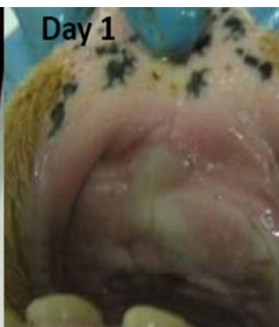
การเก็บตัวอย่างเพื่อตรวจวินิจฉัย โรคปากและเท้าเปื่อย ทางห้องปฏิบัติการ

สัตวแพทย์หญิงกิ่งกานต์ บุญสุยา สัตวแพทย์และนายสัตวแพทย์รพีพร พงษ์ อุดล
ศูนย์อ้างอิงโรคปากและเท้าเปื่อยภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (ศออ.)

โรคปากและเท้าเปื่อย หรือ Foot and Mouth Disease (FMD) พบได้ทั่วโลก ติดต่อแพร่กระจายอย่างรวดเร็วในสัตว์กีบคู้ทุกชนิด เชื้อนี้มีทั้งหมด 7 ซีโรไทป์ คือ O, A, Asia1, C, SAT1, SAT2 และ SAT3 ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้พบซีโรไทป์ O, A และ Asia1 ส่วนในประเทศไทยไม่พบซีโรไทป์ Asia1 มานานมากกว่า 20 ปี วัคซีนที่ใช้ไม่สามารถกระตุ้นให้ร่างกายสัตว์สร้างภูมิคุ้มกันข้ามระหว่างซีโรไทป์ได้ เชื้อไวรัสชนิดนี้มีระยะฟักตัว 2-8 วัน สัตว์จะแสดงอาการ มีไข้ ซึม เบื่ออาหาร น้ำลายไหล จะพบตุ่มน้ำใสๆที่ปาก ลิ้น เหงือก และแผลที่กีบเท้า ในลูกสัตว์อาการอาจรุนแรงถึงตาย เกิดจากการติดเชื้อแทรกซ้อน เมื่อผ่าซากพบลายสีชาวที่กล้ำเนื้อหัวใจ (Tiger heart) นอกจากนี้ยังมีผลกระทบต่อการส่งออกสินค้าปศุสัตว์ด้วย

ลักษณะการเกิดรอยโรค FMD

วันที่ 1: เริ่มพบการเกิดตุ่มน้ำ ผิวหนังที่เริ่มเกิดรอยโรคเริ่มแสดงลักษณะเนื้อเยื่อเปื่อยลอก

วันที่ 2: ตุ่มน้ำจะแตก แต่บริเวณของเนื้อเยื่อที่เปื่อยลวักจะยังคงเดิม มีขอบคมชัด (arrowed) และพบบางส่วนของผิวหนังที่หลุดลอกพบเนื้อแดงสดสามารถมองเห็นได้ในกะพรวรอยโรคที่ coronary band

วันที่ 3-4: ส่วนของเนื้อเยื่อบริเวณตุ่มน้ำจะหายไป โดยมีการสะสมของ fibrin ในผิวหนังที่เกิดการแตกของตุ่มน้ำ

วันที่ 5-7: บริเวณรอยโรคมีการสร้างเนื้อเยื่อและ Fibrin รอบๆ (สีขาวๆ บริเวณแผล) ซึ่งเป็นการแสดงการหายของรอยโรคดังกล่าวและสัตว์บางตัวอาจจะเริ่มแสดงลักษณะการเกิดสะเก็ดบริเวณรอยโรคด้วย

อุปกรณ์ในการเก็บตัวอย่าง

- o ไชริงค์ขนาด 1-2 ml และเข็มขนาด 21G (สำหรับเจาะเก็บน้ำสีเหลืองใสจากตุ่มใส)
- o Forceps ล่าลิ แอลกอฮอล์
- o หลอด (ฆ่าเชื้อแล้ว)/ขวดใส่น้ำยากลีเซอรินบัฟเฟอร์ 50% (ขอรับได้ที่สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดหรือหน่วยงานราชการของกรมปศุสัตว์ที่เกี่ยวข้อง)
- o เทปกาบกั้นน้ำ/พาราฟิล์ม/ปากกาสิกันน้ำ/กล่องบรรจุตัวอย่างมาตรฐาน/น้ำยาฆ่าเชื้อ (0.1% Glutaraldehyde, 2.5% Iodine, 10% Citric acid, etc.)

การเลือกเก็บตัวอย่างที่เป็นตัวแทนที่ดีที่สุด ตามลำดับดังนี้

1. เจาะเก็บน้ำสีเหลืองใสจากตุ่มใหม่ๆ (ตัวอย่างที่ดีที่สุด) ที่ขึ้นบริเวณปาก เยื่อภายในช่องปาก ลิ้น หรือบริเวณอุ้งเท้า ใส่ในหลอด/ขวดที่ผ่านการฆ่าเชื้อแล้ว ปิดฝาให้สนิท ซิลด้วยเทปกั้นน้ำ หรือพาราฟิล์ม เช็ดหลอดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อให้สะอาด ทำเครื่องหมายให้ชัดเจน แล้วรีบแช่เย็น และนำส่งทันทีที่เก็บตัวอย่างเสร็จ ถ้าไม่สามารถนำส่งทันทีที่ คอ. ได้ ให้เติมน้ำยากลิเซอรินบัฟเฟอร์ปริมาณเท่ากับน้ำจากตุ่มใสลงไปก่อน เขย่าให้เข้ากัน แล้วนำส่งด้วยตัวเองหรือทางไปรษณีย์ต่อไป
2. หากพบวาร์รอยโรคดำเนินไปจนถึงเกิดเนื้อเยื่อภายในช่องปาก หรือลิ้นลอกหลุด ให้เลือกเก็บเนื้อเยื่อที่ลอกหลุดใหม่ๆด้วย Forceps ที่สะอาด ขนาดไม่น้อยกว่า 1 กรัม ใส่ในขวดที่มีน้ำยา กลีเซอรินบัฟเฟอร์ โดยให้น้ำยาท่วมเนื้อเยื่อ ปิดฝาให้สนิท ซิลด้วยเทปกั้นน้ำ หรือพาราฟิล์ม เช็ดขวดด้วยน้ำยาฆ่าเชื้อให้สะอาด ทำเครื่องหมายให้ชัดเจน
3. หากพบว่ามีการในช่องปากเก่าแล้ว ให้สังเกตอาการของสัตว์ที่เดินกะเผลก จะมีแผลที่เท้าหรือโรกับให้ล้างด้วยน้ำสะอาด แล้วดำเนินการเก็บตัวอย่างเช่นเดียวกับ ข้อ 2. หรือให้สังเกตสัตว์ร่วมฝูงตัวใหม่ที่อาจเริ่มแสดงอาการ และอาจมีตุ่มหนองใหม่ๆ ที่สามารถเก็บน้ำสีเหลืองใสจะเป็นตัวอย่างที่ดีที่สุด
4. การเก็บตัวอย่างซีรัมส่งตรวจเพื่อหาระดับของแอนติบอดีต่อเชื้อ FMD และใช้ในกรณีการแยกสัตว์ป่วยกับสัตว์ที่เคยรับวัคซีนหรือตรวจระดับภูมิคุ้มกันเท่านั้น ไม่สามารถเพาะเชื้อและจำแนกเชื้อโรไทป์ได้

การบรรจุและการขนส่ง

- o ภาชนะบรรจุตัวอย่างทุกชนิดต้องปิดฝาให้สนิท ซิลกันน้ำเข้า/กันตัวอย่างรั่วซึม ระบุเครื่องหมายให้ชัดเจน ห่อหุ้มด้วยวัสดุกันแตก โดยไม่จำเป็นต้องแช่เย็น นำส่งห้องปฏิบัติการภายในวันที่เก็บตัวอย่างหรือเช้าของวันรุ่งขึ้นเป็นอย่างช้า พร้อมข้อมูล ประวัติ และใบนำส่งตัวอย่างครบถ้วน
- o สามารถนำส่งด้วยตัวเองหรือทางไปรษณีย์ที่

ส่งตรงมาที่...ศูนย์อ้างอิงโรคปากและเท้าเปื่อยภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

1213/1 หมู่ 11 ตำบลปากช่อง อำเภอปากช่อง

จังหวัดนครราชสีมา 30130

โทร.044279112 โทรสาร.044314889 Email: rrl@dld.go.th

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการทางสัตวแพทย์ประจำภูมิภาคทั่วประเทศไทย

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

เลขที่ 50/2 เกษตรกลาง แขวงลาดยาว เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900

โทรศัพท์ : 0 2579 8908-14 โทรสาร : 0 2579 8918-9 E-mail : niah@dld.go.th

สถานที่ตั้งต่างๆ ประจำภูมิภาคทั่วประเทศไทย

จดหมายข่าวสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ

ISSN 1685-2206

วัตถุประสงค์	เพื่อเผยแพร่วิชาการด้านสุขภาพสัตว์โดยเป็นสื่อกลางแลกเปลี่ยนข่าวสารวิชาการเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาด้านสุขภาพสัตว์และการเลี้ยงสัตว์ รวมทั้งการประชาสัมพันธ์กิจกรรมด้านสุขภาพสัตว์				
เจ้าของ	สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ กรมปศุสัตว์ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ เกษตรกลาง เขตจตุจักร กรุงเทพฯ 10900 โทร. 0-2579-8908-14 โทรสาร.0-2579-8918-19				
ที่ปรึกษา	นายสัตวแพทย์จิระศักดิ์ พิพัฒน์พงศ์โสภณ รองอธิบดีกรมปศุสัตว์ นายสัตวแพทย์บรรจง จงรักวัฒนา ผู้อำนวยการสถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ หัวหน้ากลุ่ม / ศูนย์ / ฝ่าย สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ				
กองบรรณาธิการ					
นายสัตวแพทย์นพพร	ไต้ะมี (บรรณาธิการ)	สัตวแพทย์หญิง ดร.รุ่งรัตน์	ไสยสมบัติ	นางสาวพนม	ไสยจิตร
นายสัตวแพทย์เจษฎา	รัตโนภาส	นายสัตวแพทย์เอกรินทร์	คงขำ	นายสมชาย	ช่างทอง
สัตวแพทย์หญิงจันทร์	วัฒนะเมธานนท์	สัตวแพทย์หญิงบุษรา	สิทธิวิเชียรวงศ์	นางสาวปิยะวรรณ	เกิดพันธ์
สัตวแพทย์หญิงธวัชรัตน์	เกียรติยิ่งอังสุลี	นายสัตวแพทย์พีรวิทย์	บุญปางบรรพ	ว่าที่ ร.ต.อนิวัตต์	พ่วงทอง
นายสัตวแพทย์เจษฎา	จุลไกรวัลสุจริต	นายสัตวแพทย์ ดร.กริสรีย์	พรรคทองสุข	นางสาวสาวิตรี	ล้านศรี
สัตวแพทย์หญิงนันทพร	วันดี	สัตวแพทย์หญิงกฤดากร	วงศ์ทองสาลี	นางสาวชนกพร	บุญศาสตร์
				นายพลกฤต	มหานาม
จัดพิมพ์และเผยแพร่	ฝ่ายถ่ายทอดเทคโนโลยี กลุ่มบริหารจัดการสุขภาพสัตว์ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ				
สำนักงาน	กลุ่มบริหารจัดการสุขภาพสัตว์ สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ เกษตรกลาง จตุจักร กรุงเทพฯ 10900				
กำหนดออก	ปีละ 6 ฉบับ ทุกๆ 2 เดือน ฉบับละ 1,200 ชุด				
พิมพ์ที่	บริษัท ปิยอนด์ พับลิชชิง จำกัด				

สามารถหาข้อมูลเรื่องที่เกี่ยวข้องจดหมายข่าวป้อนหลังเพิ่มเติมได้ที่ <http://niah.dld.go.th>

สถาบันสุขภาพสัตว์แห่งชาติ
กรมปศุสัตว์ จตุจักร กทม. 10900
ที่ กษ 0609/พิเศษ

ในราชการกรมปศุสัตว์

ชำระค่าฝากส่งเป็นรายเดือน
ใบอนุญาตที่ 1/2521
ไปรษณีย์โทรเลขราชเทวี